

37.091.39(082)

С 91

Міністерство освіти і науки України
Криворізький державний педагогічний університет
Кафедра педагогіки і методики трудового навчання

СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПРАЦІ

Матеріали
Всеукраїнської науково-практичної конференції

Кривий Ріг
2006

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Крутецкий В.А. Психология обучения и воспитания школьников. Книга для учителей и классных руководителей. — М.: Просвещение, 1976. — 303.
2. Курс общей, возрастной и педагогической психологии. Вып. 3. Возрастная и педагогическая психология / Под ред. М.В.Гамезо. — М.: Просвещение, 1982. — 176 с.
3. Мальковская Т.Н. Воспитание социальной активности старших школьников: Уч.пособие. — Л., 1973. — 172 с.
4. Педагогическая энциклопедия. Гл. ред. А.И.Каиров, Ф.Н.Петров. — М.: "Советская энциклопедия", 1964. — Т. 1. А — Ефимов, 1964. — 832 столб. с илл.
5. Узнадзе Д.Н. Психологические исследования — М.: Наука, 1966.

Чумак А.С.

Старший викладач

ІПФ, КДПУ

ПОЗАШКІЛЬНА РОБОТА З РУЧНОЇ ОБРОБКИ МАТЕРІАЛІВ

Позашкільна робота з ручної праці вимагає серйозної підготовки до проведення занять. Ефективність занять залежить від матеріального забезпечення палаців дитячої творчості. Наприклад коли розробляється форма виробу, конструкція чи орнамент, заняття бажано проводити в класі інформатики. Проводячи заняття в класі інформатики, вчителі створюють умови для роботи учнів з комп'ютерами, що в свою чергу сприяє кращому оволодінню умінь та навичок при роботі з комп'ютерною технікою.

Кожне заняття повинне мати мету, конкретно обґрунтоване завдання і посилене виконання кожному учневі, індивідуально підбра-

ний об'єкт праці. На початку проведення занять, коли відпрацьовується методика роботи з ріжучим інструментом, виконання рухів та знайомство з загальними вимогами до роботи, об'єкти праці можуть носити фронтальний характер і бути однаковими для всіх. Гуртківці повинні навчитись підрізати волокно деревини, тримати в хзатовій руці ріжучий інструмент під певним кутом до підрізаємих волокон, відпрацювати координацію рухів, навчитись різати волокна деревини кистьовим рухом. Згодом, при ускладненні виробів та завдань, доцільно використовувати індивідуальний підхід до кожного учня. Ці вимоги виникають, перш за все, від того, що при виконанні виробів, учні працюють з гострим інструментом і для запобігання масового травматизму необхідно відпрацювати досконалу координацію рухів кожного гуртківця, придляючи максимум уваги його загальному розумовому та фізичному розвитку. В процесі роботи обов'язково звертати увагу на компонент творчості закладений в майбутньому виробі, тобто кожне завдання повинне носити творчий характер і збуджувати до активізації пізнавальної діяльності в процесі навчання. При виборі мети заняття перш за все звертають увагу на тему та завдання, які запропоновані гуртківцям і об'єкт праці над яким вони будуть працювати. Тема заняття і об'єкт праці повинні відповідати матеріалу, який буде запропоновано на даному занятті. При цьому потрібно пам'ятати, що на теоретичну частину заняття доцільно виділити мінімум часу до 25%. Формуючи знання, необхідно максимально створювати проблемні ситуації, залучаючи гуртківців до творчого сприймання нового матеріалу і проводити мотивацію навчальної діяльності. При проведенні мотивації максимально наблизити їх до знайомства з народними промислами і їх використанням в побуті, наголосити про необхідність знання культури свого народу та декоративно-прикладного мистецтва.

Формулюючи дидактичну мету з теми "Механічні та декоративні властивості деревини", керівник гуртка повинен формувати початкову уяву про механічні та декоративні властивості деревини, дати знання учням: яким навантаженням має здатність опиратись деревина; як використовуються фізичні, механічні, декоративні властивості деревини; як їх використовувати при виготовленні виробів; як впливає текстура

деревини на виготовлення об'єктів праці та її значення в декоративно-прикладному мистецтві.

Під час демонстрації порід деревини, матеріал викладають з використанням фрагменту діафільму чи кінофільму "Обробка деревини". Звертають увагу на те, що деревина досить дорогий матеріал /вид сировини/, її отримання досить клопітна справа. Щоб вирости дерево потрібен досить тривалий час. Крім цього, догляд за деревом вимагає не тільки фізичних але і фінансових затрат. До фінансових затрат відносять: захист від шкідників, підкормка поживними речовинами, формування крони та інших видів робіт, які розпочинаються з підготовки ґрунту до посадки зерна, яке попередньо було зібране, та вибору породи деревини, яка має промислове значення. Тому працюючи в майстерні з цією сировинною потрібне сумлінне ставлення до її розмітки та використання в процесі виготовлення виробу. Знайомлячи гуртківців з будовою, породами деревини, вчитель пропонує учням самим назвати основні частини дерева, породи дерев, які їм уже знайомі, включаючи і фруктові породи. При узагальненні відповідей демонструється слайд "Частини дерева", використовуються планшети з породами деревини, які бажано попередньо видати кожному. Якщо відповіді не ґрунтовні, то керівник, використовуючи планшети, проводить межу між породами деревини, звертаючи увагу на будову та розташування волокон, колір, запах та інші властивості притаманні тій чи іншій породі деревини. Працюючи з планшетами керівник гуртка, показує зразки деревини і після демонстрації зразка, пропонує учням знайти такий же зразок на планшеті, дати характеристику зразка / колір, розташування волокон, запах/. Загально відомо, що деревина має тривкий запах притаманний тільки даній породі. Особливо це можна відчутти при виготовленні виробів з фруктових порід деревини. Справа в тому, що колір деревини в значній мірі залежить від вмісту мінеральних речовин, які знаходяться в ґрунті на якому росте дана порода деревини і дерева які ростуть в одній місцевості мають подібний колір деревини, проте не однаковий, а дещо схожий. Тому, при визначенні деревини, яка пройшла певну обробку, нелегко визначити її за кольором. По закінченні розповіді необхідно розповісти

про основні види деревини, які будуть використовуватись при виготовленні виробів декоративно-прикладного характеру, про сполучення кольорових гам текстури деревини. При виконанні мозаїчних робіт /обточування на токарному верстаті/, необхідно зауважити, що при виборі майбутнього виробу з різних порід деревини, проводять склеювання твердої деревини до твердої, а м'яку деревину склеюють тільки з м'якою.

Розглядаючи вплив структури деревини та її властивості при виготовленні виробів, доцільно познайомити гуртківців з вадами деревини, дати їх визначення. Необхідно наголосити, що вади деревини значно впливають на промислове значення, проте не на декоративні особливості, як можна використати для створення орнаментальної краси в процесі виготовлення виробу. Бажано розповісти, що вади розподіляють на групи: сучки, тріщини, нарости, кривину, нахил волокна, шаруватість та інші недоліки. В деяких випадках вади надають виробам художньої досконалості, природної неповторної краси. При розробці композиції, необхідно уважно вивчити текстуру оброблюваної заготовки, її вади і використати в процесі роботи.

Крім знайомства з промисловою деревиною, знайомлять учнів з текстурою плодкових та декоративних дерев, які ростуть в даній місцевості і як правило в промисловості не використовуються. Знайомлячи школярів з плодовою групою дерев, звертають увагу на такі породи як: слива, абрикоса, горіх, яблуня, груша, вишня та інш. Так при знайомстві з деревиною сливи звертають увагу на колір самої деревини, на її текстуру, створюють проблемні ситуації відповідно використанню та комбінуванню її з другими породами. Особливої уваги заслуговує деревина абрикоса. Це ніжний рожевий відтінок пронизаний темно-коричневими прожилками, які створюють неповторний за своєю красою малюнок. При обробці на верстаті він має неповторний, гарний, приємний вигляд, який не потребує додаткового оздоблення. З декоративної групи дерев, доцільно звернути увагу на берест. Цей тип деревини прикрашає наші міста, а саму деревину в процесі поновлення молодими деревами знищують у відвалах, так як промислового значення вона немає. При використанні в художній

деревообробці, ця деревина має чарівно неповторний колір. Вироби з неї мають вишуканий, неповторний вигляд, після вошіння і покриття масляними лаками, виріб сяє чарівним сяйвом.

Розробляти орнамент доцільно також за допомогою комп'ютера. Робота з комп'ютером має великий вплив на розвиток особистості. Він викликає цікавість до роботи, відпрацювання окремих етапів процесу розробки орнаменту та переносі розробленого орнаменту на папір чи безпосередньо на заготовку. Крім того, працюючи з "мишкою", в школяра проходить розвиток координації рухів, вміння співставляти величини розмірів, які створені на дисплеї з оригіналом заготовки. Розвивається уява, просторове мислення та інші чинники, що впливають на розвиток особистості. При розробці орнаменту бажано звернути увагу на те, що в основі тригранно-виїмкового різьблення лежить основний елемент – трикутник. Комбінуючи цю геометричну фігуру, гуртківці можуть отримати різноманітні інші геометричні фігури.

Виготовленні вироби лакують і полірують. Полірування можна проводити різними методами але доцільно при цьому використовувати повсть. Повсть набивається чи клеїться до диску з фанери, який кріплять до металевому кругу з циліндричним стержнем в центрі. Цей пристрій можна закріпити в патроні токарного верстату або в патроні свердлувального верстату чи електродрилі. Зважаючи на безпечну роботу для здоров'я дітей, поверхню виробу доцільно покривати бджолиним воском. Вошіння зберігає виріб від вологи та гилу, надає виробу приємного, привабливого вигляду та блиску, що відповідно впливає на художню та товарну цінність.

Розглядаючи технологію художнього прорізного випилювання, доцільно зауважити, що для виконання робіт непотрібен складний інструмент та пристрої. Проводячи заняття з художнього прорізного випилювання можна використовувати ріжучий інструмент виготовлений самими гуртківцями в умовах майстерні. Перш за все для виконання роботи необхідно мати кальку або просто копіювальний папір, олівець, шило, лобзик, молоток, ніж, циркуль, лінійку та інші інструменти, які потрібні для розробки орнаменту та виконання безпосередньо різьблення. Технологія виконання різьблення проста. Розробляють

орнамент, потім переносять його на оздоблювану поверхню. Шилом роблять проколи в матеріалі, який підлягає різанню. В отриманий отвір вставляють полотно лобзика і за розміткою проводять випилювання. Звертають увагу на точність при розмітці. Якщо виріб складається з декількох деталей, необхідна точність при випилюванні та розмітці шипа і отворів, в які вони будуть вставлятись. Прорізне різьблення можна виконувати також за допомогою електричного дростового пропалувача. Він виготовляється з трансформатора, який понижує напругу в електромережі з 220в до 12в. Ці трансформатори майже не використовуються в промисловості. Проте в більшості майстерень палаців дитячої творчості вони є. Художня обробка матеріалів розвиває творчі здібності особистості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Легенький Е.Г. Від ремесла до творчості.-К.: Час, 1980.-149 с.
2. Ронделі Л.Д. Народное декоративно-прикладное искусство.-М.: Просвещение, 1984.-143 с.
3. Хворостов А.С. Декоративно-прикладное искусство в школе: Посobie для учителей.-М.:Просвещение,1981.-175 с.

Литвин Т.І.

студентка ІПФ КДПУ

МЕТОДИ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ НА УРОКАХ ОБСЛУГОВОЮЧОЇ ПРАЦІ

Мета статті - розглянути методи трудового навчання, які доцільно використовувати на уроках обслуговуючої праці, що сприятимуть розвитку пізнавальної активності учнів, озброєнню їх уміннями і навичками формуванню здатності до самостійного набуття знань

Діяльність учителя і учнів на заняттях праці характеризується